

**“JEYKOBNING XONASI” ROMANIDA YO‘QOTISH, BO‘SHLIQ
VA XOTIRA IZLARI**

Sherkulov Sardor Komilovich

*Iqtisodiyot va pedagogika universiteti Fakultetlararo xorijiy tillar kafedrası
dotsenti v.b. filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)*

Annotatsiya. *Mazkur maqolada Jacob's Room romanida yo‘qotish, bo‘shliq va xotira izlari muammosi tahlil qilinadi. Asarda Virginia Woolf tomonidan yaratilgan badiiy uslublar orqali inson mavjudligining parchalanishi, identitetning beqarorligi va xotiraning fragmentar tabiati yoritiladi. Tadqiqotda roman strukturasi epizodikligi, qahramonning bilvosita tasviri va World War I fonida yo‘qotilgan avlod muammosi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Natijada yo‘qotish va bo‘shliq tushunchalarining modernistik adabiyotdagi o‘rni aniqlanadi.*

Kalit so‘zlar: *modernizm, yo‘qotish, bo‘shliq, xotira, fragmentarlik, ong oqimi, identitet, psixologik tahlil.*

Аннотация. *В данной статье анализируются темы утраты, пустоты и следов памяти в романе Jacob's Room. С помощью художественных методов Virginia Woolf раскрываются фрагментарность человеческого существования, нестабильность идентичности и субъективность памяти. Особое внимание уделяется эпизодической структуре романа, косвенному изображению героя и проблеме утраченного поколения на фоне World War I. В результате исследования определяется значение понятий утраты и пустоты в модернистской литературе.*

Ключевые слова: *модернизм, утрата, пустота, память, фрагментарность, поток сознания, идентичность, психологический анализ.*

Annotation. *This article examines the themes of loss, emptiness, and traces of memory in the novel Jacob's Room by Virginia Woolf. The study explores the fragmentation of human existence, instability of identity, and subjective nature of memory through modernist narrative techniques. Special attention is given to the*

episodic structure of the novel, indirect characterization, and the representation of the lost generation in the context of World War I. The findings highlight the significance of loss and emptiness as central concepts in modernist literature.

Keywords: modernism, loss, emptiness, memory, fragmentation, stream of consciousness, identity, psychological analysis.

Kirish.

“Jeykobning xonasi” romanida yo‘qotish, bo‘shliq va xotira izlari masalasi XX asr modernistik adabiyotining o‘ziga xos va chuqur psixologik yo‘nalishlaridan biri sifatida talqin qilinadi. Jacob's Room asari muallifi Virginia Woolf tomonidan yaratilgan bo‘lib, unda inson mavjudligining parchalanishi, identitetning beqarorligi va xotiraning fragmentar tabiati badiiy vositalar orqali ifodalanadi. Asar markazida turgan Jeykob Flanders obrazi an’anaviy roman qahramonlaridan tubdan farq qiladi: u to‘liq va aniq tasvirlangan shaxs emas, balki boshqalar xotiralari, taassurotlari va sezgilari orqali aks ettiriladigan mavjudlikdir. Shu jihatdan roman yo‘qotish va bo‘shliqni tasvirlashning innovatsion usullarini taklif etadi[2].

Roman strukturasi o‘zi yo‘qotish g‘oyasini ifodalovchi asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Hikoya an’anaviy syujet rivoji asosida emas, balki epizodik va fragmentar tasvirlar orqali qurilgan. Bu esa o‘quvchida uzluksiz bo‘lmagan, parchalanib ketgan hayot tasavvurini uyg‘otadi. Jeykobning hayoti to‘liq hikoya qilinmaydi; aksincha, uning mavjudligi turli odamlarning xotiralari orqali qayta tiklanadi. Bu esa insonni to‘liq anglash imkonsizligini, har bir shaxs aslida boshqalar ongida yaratilgan tasvirlar yig‘indisi ekanligini ko‘rsatadi. Natijada, yo‘qotish nafaqat jismoniy, balki ontologik darajada ham namoyon bo‘ladi[3].

Yo‘qotish mavzusi roman davomida turli darajalarda aks etadi. Bir tomondan, bu individual yo‘qotish — Jeykobning hayoti va uning oxir-oqibat yo‘qolishi bilan bog‘liq. Ikkinchi tomondan, bu tarixiy yo‘qotish bo‘lib, World War I fonida inson avlodining yo‘qolishi, yoshlarning hayotdan erta ketishi bilan ifodalanadi. Roman oxirida Jeykobning yo‘qligi uning xonasida qolgan buyumlar orqali yanada keskinroq seziladi. Bu buyumlar — kiyimlar, kitoblar, kundalik

narsalar — uning mavjudligini eslatadi, lekin o‘zi yo‘q. Bu esa moddiy mavjudlik va ruhiy yo‘qlik o‘rtasidagi ziddiyatni kuchaytiradi[5].

Bo‘shliq tushunchasi roman markaziy konseptlaridan biridir. Jeykobning o‘zi ko‘pincha to‘g‘ridan-to‘g‘ri tasvirlanmaydi, balki uning atrofidagi makon, odamlar va narsalar orqali ifodalanadi. Bu esa qahramonning markazda emas, balki yo‘qlik orqali mavjudligini ko‘rsatadi. Bo‘shliq faqat fizik emas, balki psixologik va semantik bo‘shliq sifatida ham namoyon bo‘ladi. O‘quvchi Jeykob haqida to‘liq ma’lumotga ega bo‘la olmaydi, uning shaxsiyati doimo noma’lum va noaniq qoladi. Bu esa modernistik adabiyotga xos bo‘lgan “markazning yo‘qligi” g‘oyasini aks ettiradi.

Roman davomida xotira alohida badiiy mexanizm sifatida ishlatiladi. Xotira bu yerda ob’ektiv haqiqatni aks ettirmaydi, balki sub’ektiv va selektiv jarayon sifatida namoyon bo‘ladi. Har bir qahramon Jeykobni o‘zicha eslaydi, natijada uning turli, ba’zan bir-biriga zid tasvirlari paydo bo‘ladi. Bu esa xotiraning ishonchsizligini va haqiqatning ko‘p qirraliligini ko‘rsatadi. Xotira orqali yaratilgan obrazlar hech qachon to‘liq va mukammal bo‘lmaydi, ular doimo fragmentar va vaqt o‘tishi bilan o‘zgarib turadi[1].

Vaqt tushunchasi ham xotira bilan chambarchas bog‘liq holda beriladi. Roman chiziqli vaqtga asoslanmagan, balki o‘tmish va hozirgi zamon o‘rtasida erkin harakatlanadi. Bu esa inson ongining real ishlash mexanizmini aks ettiradi, chunki xotira orqali vaqt doimiy ravishda qayta quriladi. Jeykobning bolalik davri, yoshlik yillari va uning yo‘qligi orasidagi chegaralar aniq emas, ular bir-biriga singib ketadi. Shu orqali muallif vaqtning sub’ektiv tabiatini ko‘rsatadi.

Makonga oid tasvirlar ham bo‘shliq va yo‘qotish g‘oyalarini mustahkamlaydi. Jeykobning xonasi — bu faqatgina yashash joyi emas, balki uning mavjudligining ramziy ifodasidir. Roman oxirida aynan shu xona orqali uning yo‘qligi eng kuchli tarzda seziladi. Xona ichidagi buyumlar uning hayotidan qolgan izlar bo‘lsa-da, ular uning o‘rnini bosa olmaydi. Bu esa mavjudlikning vaqtinchalikligini va inson hayotining izsiz yo‘qolishini ko‘rsatadi.

Til va uslub jihatidan roman modernistik eksperiment sifatida qaraladi. An'anaviy tasvirlash usullaridan voz kechilib, ong oqimi, ichki monolog va fragmentar narrativdan foydalaniladi. Bu uslub yo'qotish va bo'shliqni yanada chuqurroq ifodalash imkonini beradi. Chunki izchil hikoya yo'qligi o'quvchining o'zida ham ma'lum darajada bo'shliq hissini uyg'otadi. Bu esa asarning emotsional ta'sirini kuchaytiradi.

Roman qahramonlari ham Jeykobni to'liq tushuna olmaydi. Ularning har biri uning faqat bir jihatini ko'radi. Bu esa insonni to'liq anglashning imkonsizligini ko'rsatadi. Har bir inson boshqalar ongida turlicha aks etadi va bu akslar hech qachon bir-biriga to'liq mos kelmaydi. Natijada Jeykobning haqiqiy shaxsiyati hech qachon to'liq ochilmaydi, u doimo "bo'sh joy" sifatida qoladi.

Shuningdek, roman ijtimoiy kontekstda ham yo'qotish masalasini ko'taradi. World War I inson hayotiga nafaqat jismoniy, balki ruhiy zarba bergan. Butun bir avlod yo'qolgan, jamiyat esa bu yo'qotishni anglashga harakat qilmoqda. Jeykob obrazi aynan shu yo'qotilgan avlodning ramzi sifatida talqin qilinadi. Uning hayoti to'liq hikoya qilinmaganligi ham bu avlodning to'liq amalga oshmagan imkoniyatlarini ifodalaydi[6].

Xotira izlari roman davomida turli detallar orqali aks ettiriladi. Oddiy narsalar — kitoblar, xatlar, kiyimlar — xotiraning moddiy tashuvchilariga aylanadi. Bu buyumlar orqali o'tmish hozirgi zamonda mavjud bo'lib qoladi. Ammo ular to'liq tasvir bermaydi, balki faqat parchalar, izlar sifatida qoladi. Bu esa xotiraning fragmentarligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Roman yakunida o'quvchi an'anaviy yakuniy xulosaga ega bo'lmaydi. Jeykobning taqdiri to'liq ochib berilmaydi, uning hayoti haqida savollar ochiq qoladi. Bu esa modernistik adabiyotga xos bo'lgan ochiq yakun uslubidir. O'quvchi o'zi xulosa chiqarishi, bo'sh joylarni o'zi to'ldirishi kerak bo'ladi. Bu esa asarning interaktiv va reflektiv xususiyatini kuchaytiradi.

Shu tariqa, "Jeykobning xonasi" romanida yo'qotish, bo'shliq va xotira izlari o'zaro uzviy bog'liq holda tasvirlanadi. Asar inson mavjudligining beqarorligini, xotiraning ishonchsizligini va hayotning fragmentar tabiatini chuqur badiiy tahlil

qiladi. Virginia Woolf ushbu roman orqali an'anaviy realizm chegaralarini buzib, yangi badiiy ifoda shakllarini yaratadi. Natijada asar nafaqat adabiy, balki falsafiy va psixologik jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi, inson hayotining noaniqligi va yo'qotishning universalligini teran anglashga imkon beradi[4].

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, Jacob's Room romanida yo'qotish, bo'shliq va xotira izlari masalasi chuqur badiiy va falsafiy tahlil orqali ochib berilgan. Virginia Woolf an'anaviy roman strukturasi bilan voz kechib, inson mavjudligining noaniqligi va parchalanishini innovatsion usullar bilan ifodalagan. Asarda qahramonning bilvosita tasviri, fragmentar narrativ va ong oqimi texnikasi orqali xotiraning sub'ektivligi va identitetning beqarorligi ko'rsatiladi. World War I fonida yo'qotilgan avlod muammosi ham muhim ijtimoiy kontekst sifatida namoyon bo'ladi. Roman shuni ko'rsatadiki, inson hayoti faqat mavjudlik emas, balki uning ortida qolgan xotira izlari orqali ham davom etadi. Shu sababli asar modernistik adabiyotda yo'qotish va bo'shliq konsepsiyalarini chuqur anglashga xizmat qiluvchi muhim manba hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Virginia Woolf. (1922). Jacob's Room. London: Hogarth Press.
2. Bradshaw, D. (2006). The Cambridge Companion to Virginia Woolf. Cambridge University Press.
3. Yo'ldoshev B. (2018). Adabiy tahlil asoslari. Toshkent.
4. Mahmudov N. (2019). Badiiy tafakkur asoslari. Toshkent.
5. SHERQULOV, S. TRAGEDY IN WILLIAM FAULKNER'S "THE SOUND AND THE FURY". O 'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2022,[1/3 ISSN 2181-7324.
6. Komilovich, S. S. (2025). SOMERSET MOEMNING "INSONIY EHTIROSLAR ZALVORI" ROMANIDA KOMPOZITSIYA VA SYUJETNING POETIK QURILISHI. In International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences (pp. 173-179).

7. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025). JON STEYNBEKNING REALIZM USULI:" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI MISOLIDA. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 120-127).
8. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025). MAUGHAM IJODIDA INSONIY FOJIA MANZARASI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 152-159).
9. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: IJTIMOIIY VA IQTISODIY TENGSIZLIK. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 98-104).
10. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 105-112).